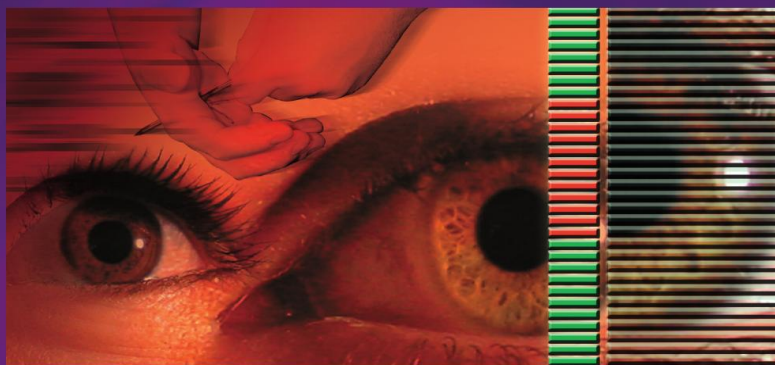

PHILIP K DICK

BLADE RUNNER

Sní androidi
o elektrických
ovečkách?

PHILIP K. DICK

BLADE RUNNER

Sní androidi
o elektrických
ovečkách?

ARGO

Z angličtiny přeložila L. Bartošková

© Argo, 2014

Copyright © Philip K. Dick 1968

All rights reserved

Translation © Linda Bartošková, 2004

ISBN 978-80-257-1064-7

Věnováno Maren Augustě Bergrudové
(10. 8. 1923 – 14. 6. 1967)

*A stále sním, že travou jde
rosou zmáčen jako duch,
mým jasným zpěvem proniknut.*

Yeats

AUCKLAND:

VČERA ZEMŘELA ŽELVA, KTEROU V ROCE 1777 DAROVAL KAPITÁN COOK KRÁLI TONGA. BYLO JÍ TÉMĚŘ DVĚ STĚ LET.

ZVÍŘE, ZVANÉ TU'IMALILA, ZEMŘELO V KRÁLOVSKÉM PALÁCI V HLAVNÍM MĚSTĚ TONGA NUKU'ALOFA.

LIDÉ NA TONGA CHOVALI TOTO ZVÍŘE VE VELKÉ ÚCTĚ A URČILI MU ZVLÁŠTNÍ OŠETŘOVATELE, KTEŘÍ SE O NĚ STARALI. ZVÍŘE PŘED NĚKOLIKA LETY PŘIŠLO O ZRAK PŘI POŽÁRU V BUŠI.

ROZHLAS NA TONGA OZNÁMIL, ŽE POZŮSTATKY TU'IMALILY BUDOU ODESLÁNY DO AUCKLANDSKÉHO MUZEA NA NOVÉM ZÉLANDU.

Reuters, 1966

Drobný elektrický impuls spustil automatické buzení a náladové varhany u postele Ricka Deckarda vesele zahvízdaly. Rick se ve svém barevném pyžamu překvapeně – vždycky ho překvapilo, když zjistil, že je zčistajasna vzhůru – na posteli posadil, pak vstal a protáhl se. V té chvíli jeho žena Iran ve své posteli otevřela šedé, neveselé oči, zamrkala, něco zabručela a znovu oči zavřela.

„Nastavila sis Penfielda moc slabě,“ řekl jí. „Přeladím ti ho, probudíš se a –“

„Necháš to nastavené tak, jak to je.“ V hlase jí zazněla ostrá trpkost. „*Nechci* se probudit.“

Posadil se vedle ní, sklonil se nad ní a konejšivě vysvětloval: „Když si nastavíš dostatečně vysokou frekvenci, budeš ráda, že jsi vzhůru; v tom je celý vtip. Při nastavení *C* se lehce překoná práh vědomí, tak to dělám já.“ Přátelsky, protože se cítil vůči celému světu dobře naladěný – *on* si budík nastavil na *D* – ji pohladil po nahém, bledém rameni.

„Dej tu svoji špinavou policajtskou pracku pryč,“ řekla Iran.

„Nejsem policajt.“ Popudilo ho to, i když takovou kombinaci si nenavolil.

„Seš něco ještě horšího,“ zabručela jeho žena s očima pořád zavřenýma. „Seš vrah, kterého si policajti najímají.“

„V životě jsem nezabil lidskou bytost.“ Byl popuzený čím dál víc. Začal být přímo nepřátelský.

Iran řekla: „Jenom ty chudáky andíky.“

„Dobře jsem si všiml, že ty prémie, co jsem za andíky vyinkasoval, jsi vždycky bez potíží rozházela za kdeco.“ Vstal a přešel

k ovládací desce svých náladových varhan. „Místo abys šetrila,“ pokračoval, „abychom si mohli koupit opravdovou ovci místo té elektrické napodobeniny nahoře. Obyčejná elektrická potvora – to je vše, k čemu jsem se za celý ty roky dopracoval.“ U ovládacího pultu zaváhal mezi tlumičem thalamu (který by skoncoval s jeho vzteklou náladou) a povzbuzovačem thalamu (který by ho rozpumpoval tak, že by dokázal hádku vyhrát).

„Jestli si nastavíš větší vztek,“ varovala ho Iran s očima otevřenými a pozornými, „tak to udělám taky. Nastavím si ho na maximum a pak zažiješ bitku, proti které byly naše dosavadní hádky jen přátelská utkání. Nastav to a uvidíš. Jen to zkus!“ Rychle vstala, přiskočila ke konzole svých náladových varhan a zůstala tam stát; hleděla na něho a čekala.

Vzdychl, pod takovou hrozbou se vzdal. „Nařídím si, co mám pro dnešek v plánu.“ Prozkoumal rozpis na 3. leden 1992 a zjistil, že ho dnes čeká pracovní, profesionální rozpoložení. „Jestli to nařídím podle plánu,“ vyzvídal opatrně, „uděláš to taky?“ Čekal, byl natolik obezřelý, aby se nevystavoval nebezpečí, dokud jeho žena nebude souhlasit.

„Můj plán pro dnešek obnáší šestihodinovou sebeobviňující depresi,“ pronesla Iran.

„Cože? Proč sis to naplánovala?“ To stavělo veškerý účel náladových varhan na hlavu. „Ani jsem nevěděl, že bys uměla něco takového nařídít,“ hlesl zaraženě.

„Jednou odpoledne jsem tady seděla,“ řekla Iran, „a přirozeně jsem si zapnula Kámoše Bustera a jeho Přátelské přátele, mluvil zrovna o obrovské novince, kterou má na srdci, a pak pustili tu ohavnou reklamu, tu, co nenávídím – víš, tu na Perfektní olověné poklopce. Tak jsem na chvíli vypnula zvuk. A pak jsem uslyšela dům, tuhle budovu. Slyšela jsem –“ Mávla rukou.

„Prázdné byty,“ dopověděl Rick. Občas je také slýchal, v noci, kdy měl spát. A přece, v téhle době se napůl obydlý činžák ce-

nil vzhledem k hustotě obyvatelstva vysoko. Tam, kde před válkou bývala předměstí, bylo možno najít úplně prázdné domy... aspoň tak to slyšel. Nepřesvědčoval se, jestli je ta informace pravdivá; jako většina lidí si ji nemínil ověřovat na vlastní kůži.

„V té chvíli,“ pokračovala Iran, „kdy jsem měla zvuk televize vypnutý, jsem byla v náladě číslo 382; zrovna jsem si ji navolila. Takže i když jsem tu prázdnotu rozumem slyšela, necítila jsem ji. Mou první reakcí byla vděčnost, že si můžeme dovolit náladové varhany. Ale pak mi došlo, jak je to nezdravé, cítit tu nepřítomnost života, nejenom v téhle budově, ale všude, a nijak nereagovat – chápeš? Asi ne. Tohle se dřív považovalo za příznak duševní nemoci; říkalo se tomu ‚absence přiměřeného afektu‘. Nechala jsem zvuk televize vypnutý, sedla jsem si ke svým náladovým varhanám a experimentovala jsem. A nakonec jsem zjistila, jak se nastavuje zoufalství.“ V jejím tmavém, svěžím obličejí se objevil výraz zadostiučinění, jako by dosáhla čehosi, co stojí za to. „Tak jsem si je naplánovala dvakrát měsíčně. Myslím, že je rozumné, aby člověk takhle často cítil naprostou beznaděj nad vším – nad tím, že zůstal tady na Zemi, když každý, kdo měl trochu rozumu, dávno emigroval, nemyslíš?“

„Ale taková nálada,“ naléhal Rick, „tě nutí, abys v ní zůstala, nechce se ti nastavovat jinou. Zoufalství, které prostupuje vším, se živí samo sebou.“

„Vždycky si to nastavím tak, že po třech hodinách dojde k automatickému přeprogramování,“ řekla žena nevzrušeně. „Na čtyřistajednaosmdesátku. Vědomí nezměrných možností, které se mi v budoucnu otevírají, nová naděje, že –“

„Čtyřistajednaosmdesátku znám,“ přerušil ji. Tu kombinaci volil mnohokrát; velmi na ni spoléhal. „Poslouchej,“ posadil se na postel, vzal ji za ruce a přitáhl k sobě, „prožívat depresi je vždycky nebezpečné, i když se vypne automaticky. Zapomeň, co sis naplánovala, a já taky zapomenu, co jsem si naplánoval.“

Společně si nastavíme stočtyřku a prožijeme ji spolu, ty v ní pak chvíli zůstaneš a já si zatím zařídím svou obvyklou pracovní náladu. Takže se mi bude chtít zajít na střechu a mrknout se na ovci a pak odletět do kanceláře, a budu při tom vědět, že tu zatím nesedíš s myšlenkami bůhví kde a s vypnutou televizí.“ Pustil její dlouhé štíhlé prsty a prošel prostorným bytem do obývacího pokoje, který byl lehce cítit poslední noční cigaretou. Tam se sklonil a zapnul televizi.

Z ložnice se ozval Iranin hlas: „Nesnesu televizi před snídaní.“

„Nastav si osmsetosmaosmdesátku,“ navrhl Rick, když se přístroj zahrál. „Chuť dívat se na televizi, ať je v ní, co chce.“

„Teď se mi nechce nastavovat vůbec nic,“ odsekla Iran.

„Tak si nastav trojku,“ řekl.

„Nemůžu si nastavit stimulování cerebrálního kortexu, aby se mi chtělo něco nastavovat! Když nechci nic nastavovat, tak tohle se mi chce nastavovat ze všeho nejmíň, protože pak by se mi chtělo něco nastavovat, a tahle touha je mi zrovna teď nejodpornější; chce se mi jenom sedět na posteli a civět do země.“ Hlas jí zdrsněl podtónem beznaděje, neboť její duch upadal do strnulosti, a Iran se přestávala hýbat, protože se instinktivně a nezadržitelně pokrývala tíživou vrstvou téměř absolutní netečnosti.

Zapnul zvuk televize a hlas Kámoše Bustera okamžitě zahlaholil a zaplnil pokoj. „– ohó, lidičky. Tak si říkám, že by stálo za to mrknout se, jak to dneska vypadá s počasím. Indickej satelit hlásí, že radioaktivní spad se očekává hlavně kolem poledne a pak začne ubývat, takže kdo se, milánkové, odváží vystrčit nos –“

Kolem něj slaboučce zašustil její župan a Iran televizi vypnula. „Tak jo, vzdávám se, něco si nastavím. Cokoli po mně chceš, třeba i vrcholné pohlavní uspokojení. Cítím se tak mizerně, že bych to klidně vydržela. Krucinál. Stejně na ničem nezáleží.“

„Nastavím něco pro nás oba,“ navrhl Rick a zavedl ji zpátky do ložnice. Tam na její konzole nařídil pětsetčtyřidevadesátku:

radostné uznání, že manžel je ve všech ohledech vždy moudřejší. Na své konzole si nastavil tvůrčí a svěží přístup k práci, i když ho nijak zvlášť nepotřeboval; bylo to jeho obvyklé, přirozené rozpoložení, ke kterému nepotřeboval berličku Penfieldovy umělé stimulace mozku.

Ve spěchu se nasnídal – řečmi s manželkou ztratil čas – a oblékl se, včetně modelu Perfektního olověného poklopce od Aja-xe, aby se vypravil na krytou pastvinu na střeše, kde se „pásla“ jeho elektrická ovce. Tam ten složitý kus hardwaru v simulované spokojenosti přežvykoval a uváděl tak v omyl ostatní nájemníky v domě.

Samozřejmě, některá jejich zvířata se také nepochybně skládala z elektronických obvodů-podvodů; pochopitelně do té záležitosti nikdy nestrkal nos, tak jako se oni, jeho sousedé, nepídili po tom, jak doopravdy funguje jeho ovce. Nemohlo by být nic nezdvořilejšího. Zeptat se: „Je vaše ovce pravá?“ by bylo horší porušení etikety než vyzvídat, zdali jsou původní něčí zuby, vlasy nebo vnitřní orgány.

Ranní vzduch, nasycený radioaktivním prachem, šedivý a zastírající slunce, se kolem něj převaloval a lezl mu do nosu; nechtě ucítil pach smrti. To je trochu silné slovo, opravil se, když zamířil ke svému kousku trávníku, který mu patřil stejně jako ten přehnaně rozlehlý byt dole. Dědictví konečně světové války pozbylo na síle; ti, kdo nedokázali přežít prach, upadli před lety v zapomnění, a prach, který časem prořídł a dotíral na přežívající jedince, pouze narušoval mozky a genetickou výbavu. Přestože nosil olověný poklopec, prach, ta každodenní dávka otrávené špíny, nepochybně prosákl dovnitř a do něj, takže teď už nedokázal emigrovat. Zatím ho při pravidelné měsíční lékařské prohlídce vždy prohlásili za normálního: muž, který by se mohl reprodukovat v rámci daném zákonem. Jenomže jednou

by prohlídka u doktorů sanfranciské policie mohla dopadnout jinak. Působením všudypřítomného prachu se neustále vytvářely nové odrůdy, vymykající se pravidlům. Nejomílanějším úslovím na plakátech, v televizi a reklamních letácích té doby bylo: „Emigrujte, nebo degenerujte! Vyberte si sami!“ Přesně tak, myslel si Rick, když otevíral branku na loučku a šel ke své elektrické ovci. Ale já emigrovat nemůžu, říkal si. Kvůli práci.

Pozdravil ho majitel přilehlé pastviny, soused z vedlejšího bytu, Bill Barbour. Stejně jako Rick byl oblečený do práce, ale zastavil se tady, aby se podíval na své zvíře.

„Moje kobyła,“ oznamoval Barbour rozzářeně, „je březí.“ Ukazoval na velkou peršeronku, která tu stála a nepřítomně hleděla do prázdna. „Co tomu říkáte?“

„Říkám, že brzo budete mít dva koně,“ odpověděl Rick. Už byl u své ovce; ležela, přežvykovala a ostražitýma očima sledovala, jestli Rick náhodou nepřinesl oves. Domnělá ovce měla zabudovaný obvod citlivý na oves; při pohledu na zrní by přesvědčivě vyskočila na nohy a začala se k němu štrachat. „A co ji oplodnilo?“ zeptal se Barboura. „Víte?“

„Koupil jsem to nej kvalitnější oplodňovací plazma, jaké je v Kalifornii k dostání,“ informoval ho Barbour. „Díky kontaktům, které mám na ministerstvu chovu dobytka. Nepamatujete se, jak tu minulý týden byl inspektor od nich a Judy prohlížel? Chtěli by její hříbě, je totiž hrozně dobrá.“ Barbour přátelsky poplácal kobyly po krku a ta k němu sklonila hlavu.

„Nepřemýšlíte o tom, že toho koně prodáte?“ zeptal se Rick. K smrti rád by měl koně, vlastně jakékoli zvíře. Vlastnit a držet si nějakou napodobeninu mělo v sobě cosi demoralizujícího. Přesto to bylo ze společenského hlediska žádoucí vzhledem k nedostatku skutečného zboží. Neměl proto na vybranou a musel pokračovat. I kdyby mu nezáleželo na sobě, byla tu jeho žena, a Iran na tom záleželo. Velmi.

Barbour řekl: „To by bylo nemorální, kdybych prodal svého koně.“

„Tak prodejte to hříbě. Mít dvě zvířata je nemorálnější než nemít žádné.“

Barbour překvapeně řekl: „Jak to myslíte? Spousta lidí má dvě zvířata, nebo i tři, čtyři, a majitel továrny na zpracování řas, kde pracuje můj bratr, ten Fred Washborne, má dokonce pět zvířat. Neviděl jste ve včerejší *Kronice* článek o jeho kachně? Prý je to největší a nejtěžší kačena na Západním pobřeží.“ Mužovy oči se zahleděly do dálky a představovaly si takové bohatství; upadal do transu.

Rick si prohledal kapsy u kabátu a našel zmačkaný, mnohokrát prohlížený výtisk lednového Sidneyova katalogu dobytka a drůbeže. Podíval se do rejstříku, našel hříbata (viz koně, potomstvo) a už viděl převládající celostátní ceny. „Můžu si koupit hříbě peršeronu od Sidneyů za pět tisíc dolarů,“ pronesl nahlas.

„Ne, nemůžete,“ řekl Barbour. „Podívejte se do seznamu ještě jednou – je to kurzívou. To znamená, že nemají žádné na skladě, ale taková by byla cena, kdyby je na skladě měli.“

„Dejme tomu,“ nedal se Rick, „že vám budu platit deset měsíců pět set dolarů měsíčně. Plnou cenu podle katalogu.“

Barbour lítostivě odpověděl: „Deckarde, vy nechápete, jak to s koňmi je. To má svůj důvod, že Sidney nemá na skladě hříbata peršeronů. Hříbata peršeronů prostě nemění majitele – ani za katalogovou cenu. Jsou hrozně vzácná, i ta trochu horší jakosti.“ Naklonil se přes jejich společný plot a živě gestikuloval. „Mám Judy už tři roky a za celou tu dobu jsem neviděl klisnu peršeronu její kvality. Když jsem ji chtěl získat, musel jsem letět do Kanady a osobně jsem ji sem dovezl, abych si byl jistý, že mi ji nikdo neukradne. Jakmile si přivezete takovéhohle zvíře někam blíž ke Coloradu nebo Wyomingu, klidně vás oddělají, aby se ho zmocnili. A víte proč? Protože před konečnou světovou jich byly doslova stovky –“

„Ale,“ skočil mu Rick do řeči, „když vy máte dva koně a já žádného, to porušuje přímo základy teologické a morální struktury mercerismu.“

„Vy máte svou ovci. Sakra, můžete ve svém životě prožít Vstup, a když popadnete obě držadla empatie, dosáhnete jej čestně. Kdybyste neměl tu starou ovci, viděl bych ve vašem postoji nějakou logiku. Jistě, kdybych měl dvě zvířata a vy žádné, zabráňoval bych vám tím doopravdy splynout s Mercerem. Ale každá rodina v tomhle domě – počkejte; bude jich kolem padesátky, jedna na každé tři byty, jak to tak počítám – každý z nás má nějaké zvíře. Graveson má tamhleto kuře.“ Máchl rukou k severu. „Oakes se ženou mají toho velkého zrzavého psa, který v noci štěká.“ Zahloubal se. „Myslím, že Ed Smith má v bytě kočku; aspoň to říká, ale nikdo ji nikdy neviděl. Možná to jenom předstírá.“

Rick přešel ke své ovci, sklonil se a hmatal v husté bílé vlně – aspoň srst byla pravá –, až našel to, co hledal: schovaný ovládací panel stroje. Zatímco Barbour zíral, Rick otevřel kryt ovládní a ukázal mu ho. „Vidíte? Teď chápete, proč to hříbě tak hrozně chce?“

Barbour po chvíli řekl: „To vás lituju. Bylo to vždycky takhle?“

„Ne.“ Rick zavřel kryt ovládacího panelu elektrické ovečky. Narovnal se, otočil a podíval se sousedovi do tváře. „Původně jsem měl opravdovou ovci. Dal nám ji otec mé ženy, když se chystal emigrovat. Potom, asi před rokem, pamatujete se přece, jak jsem ji bral k veterináři – byl jste tady nahoře, když jsem sem přišel a našel ji, jak leží na boku a nemůže vstát.“

„Postavil jste ji na nohy,“ vzpomněl si Barbour a přikývl. „Jo, podařilo se vám ji postavit, chvíli chodila okolo, ale za nějakou minutku zase upadla.“

Rick kývl: „Ovce dostávají divné nemoci. Lépe řečeno, ovce dostávají spoustu nemocí, ale příznaky jsou vždycky stejné:

ovce nemůže vstát a neexistuje způsob, jak rozeznat, jestli je to jenom podvrtnutá noha nebo jestli to zvíře umírá na tetanus. Na to moje ovce umřela – na tetanus.“

„Tady nahoře?“ zeptal se Barbour. „Na střeše?“

„Seno,“ vysvětloval Rick. „Jednou jsem z žoku neodmotal všechn drát; kousek jsem tam nechal a Groucho – tak jsem to zvíře pojmenoval – se škrábl a chytil tetanus. Vzal jsem ho k veterináři, ale Groucho umřel. Moc jsem o tom přemýšlel, a nakonec jsem zavolał do jednoho toho obchodu, kde vyrábějí umělá zvířata a ukázal jsem jim Grouchovu fotku. Vyrobili tohle.“ Ukázal na ležící náhražku zvířete, která nepřestávala pečlivě žvýkat a ostražitě pátrala po jakékoli známce ovsa. „Skvělá práce. A věnoval jsem té ovci už tolik času a pozornosti, jako by byla skutečná. Ale pak –“ Pokrčil rameny.

„Není to ono,“ dokončil Barbour.

„Skoro je. Cítíte se při tom stejně; musíte na ni dávat pozor stejně, jako jste dával, když byla opravdu živá. Protože se může porouchat a pak by to každý v domě poznal. Už jsem ji dával šestkrát do opravy, většinou to byly drobnosti, ale kdyby si toho někdo všiml – například jednou se porouchal pásek s hlasem, nebo se nějak zasekl, a nepřestávalo to bečet – všichni by poznali, že je to *mechanická* porucha.“ Dodal: „Auto z opravy těchhle krámů je samozřejmě označené nějak jako ‚nemocnice pro zvířata‘. A řidič se obléká jako veterinář, je celý v bílém.“ Najednou se podíval na hodinky, vzpomněl si na čas. „Musím do práce,“ řekl Barbourovi. „Dnes večer k vám zajdu.“

Když vyrazil ke svému autu, Barbour za ním spěšně volal: „Ehm, nikomu v domě nic neřeknu.“

Rick se zarazil a začal děkovat. Ale pak ucítil za krkem kus ze zoufalství, o kterém mluvila Iran, a řekl: „Nevím, třeba je to úplně jedno.“